

Knittelův kříž v Rožmitálu

(aneb O zbožném rodu)

V místech, kde ze staré Rožmitálské cesty odbočuje polní cesta ke Knittelově usedlosti, stojí kříž, o kterém vypráví pověst.

Dcera manželů Knittelových, Terezie, se přivdala do rodiny textiláka Benedikta Schrolla. Brzy potom, co se odstěhovala ke svému manželovi, dopadla na jejího otce bolestná rána - zemřela mu žena Elisabeth, kterou velmi miloval a s jejíž ztrátou se nedokázal vyrovnat. Ve svém žalu docházel pravidelně každý den po práci na hřbitov u kostelíka Panny Marie v Broumově, aby na svou ženu zavzpomínal a pomodlil se za ni.

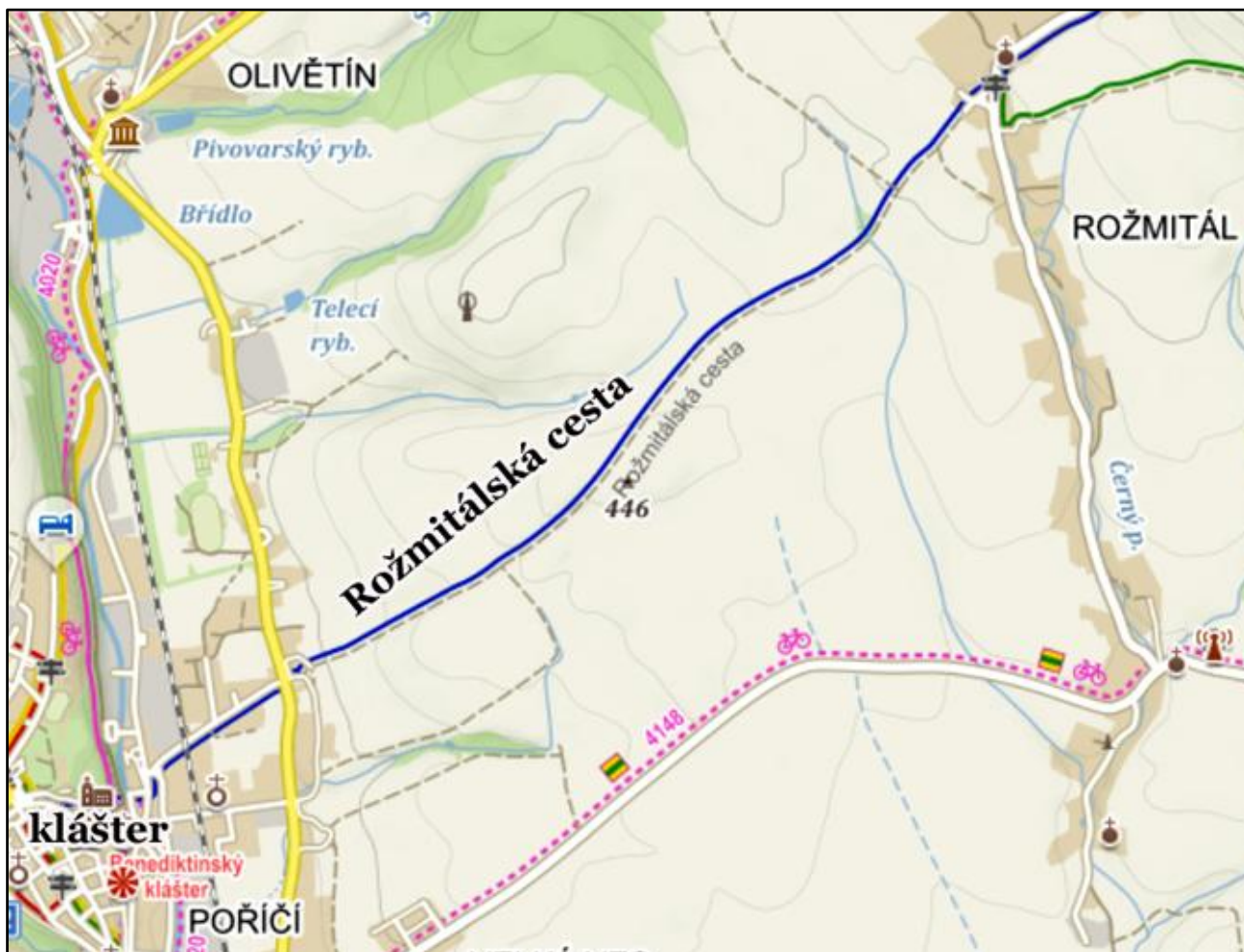
Jednou byl po zvlášť namáhavém dni tak unavený, že večer usnul ve světnici, a když se probudil, světlo bylo dávno dohořelé a kamna vyhaslá. Tu si vzpomněl, že ten den ještě nebyl na hrobě své ženy. Rychle se tedy oblékl a spěchal přes dvůr k zadní brance, aby se dostal polní cestou na silnici.

Už chtěl překročit mělký příkop, který odděloval polní cestu a silnici, když před sebou náhle uviděl přízrak své manželky, jak na něj mává, aby se vrátil domů. Jako by ho poháněla neznámá síla, obrátil se, a co mu síly stačily, běžel zpátky. Už cestou cítil kouř, a jen otevřel dveře do světnice, vyšlehly proti němu plameny. Na jeho volání o pomoc přišli lidé ze sousedství, a společně se jim podařilo oheň uhasit. Zachránili tak celé hospodářství.

Od této události prý sedlák přestal chodit na hřbitov, ale na místě, kde uviděl varující zjevení své paní, nechal zřídit kříž, známý později jako Knittelův.

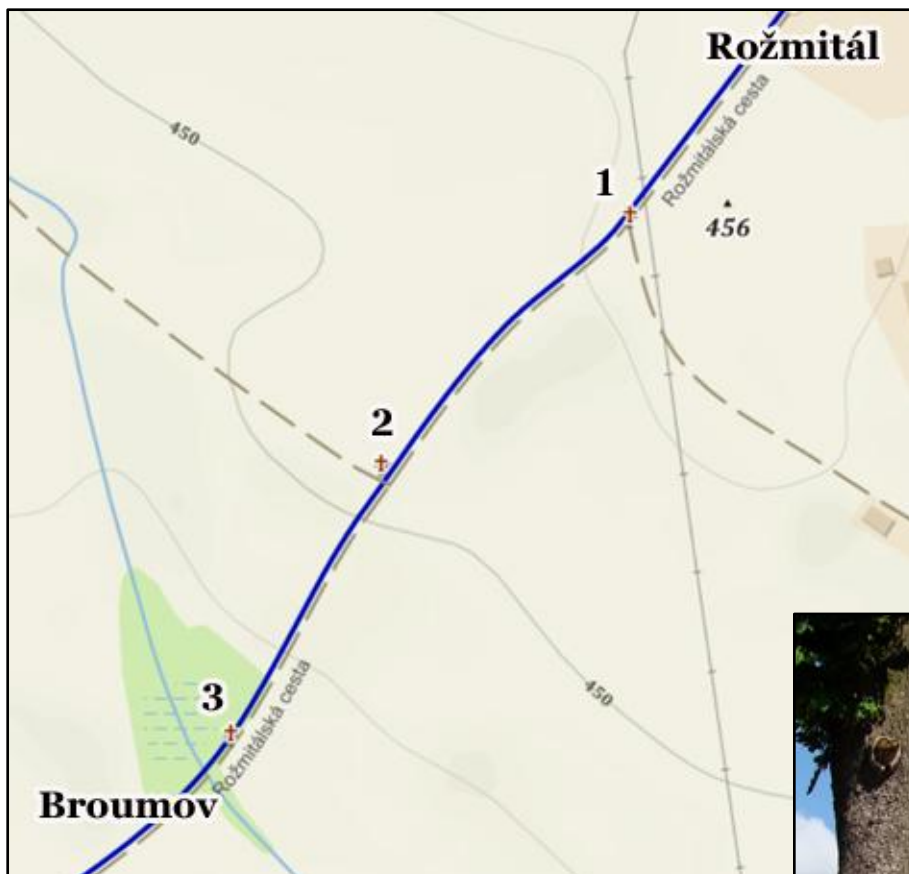
Vysvětlivky

- Zapátrejme, podle popisu, kde se kříž nachází. Pověst říká, že v Rožmitále, tam, kde stará Rožmitálská cesta odbočuje ke Knittelově usedlosti. Stará Rožmitálská cesta spojovala kdysi Rožmitál s Broumovem, a to z návsi v horní části obce od kapličky vedle č. 53 přes louky a pole přímo směrem na Broumov. Dalo by se říci, že v dobách císaře pána šlo o frekventovanou polní cestu pro povozy i pro pěší. Dodnes je tato cesta používána farmáři, kteří se starají o okolní pole a louky. A stejně tak bývá používána turisty, neboť Rožmitálská cesta je zároveň modrou turistickou trasou, která spojuje broumovský benediktinský klášter s kapličkou v Rožmitále, a může být tipem na pěkný turistický výlet. Tato stará Rožmitálská cesta, která vede přes pole a louky mezi okrajem Broumova a návsi v Rožmitále, má asi 3 km a dodnes se na ní dochovalo několik sakrálních památek. A mezi těmito památkami najdeme také Knittelův kříž.
- A teď se podívejme trochu blíže, co všechno za památky se nachází na Rožmitálské cestě. Vezměme to od Rožmitálu směrem na Broumov, jde totiž o směr, který nás povede stále mírně s kopce dolů, takže před námi budou krásné výhledy na Benediktinský klášter a za ním v pozadí na Broumovské stěny. Vyrážíme z rožmitálské návsi (dnes je tam točna linkového autobusu) a kolem č. 48 zamíříme po modré turistické směrem Broumov.
- Po 150 m mineme první kříž obehnaný kovovým plůtkem. Na kříži je Kristus a pod ním reliéf Panny Marie. Kříž nechal zřídit roku 1830 Joseph Wolz a reliéf renovovali Franz a Anna John roku 1934 (tento kříž tedy není Knittelovým).

- Po dalších 150 m dojdeme k odbočce (vpravo) k Netíkovu lesu. Zde stojí zachovalý kříž, opět s Kristem a pod ním reliéf Panny Marie. Navíc má Kristus pod nohama vytesanou lebku (symbol, že zvítězil nad smrtí, nad Adamovým hříchem). Na mapě je tento kříž označován jako Kříž s lebku. Na zadní straně kříže najdeme nápis: Errichtet von Josef und Theresia Knittel im Jahre 1884, Renoviert von Josef und Maria 1914 (zřízeno Josefem a Terezií Knittel roku 1884, renovováno Josefem a Marií roku 1914). Zde tedy máme Knittelův kříž.
- O kousek dále ještě stojí novodobá soška svatého Šebestiána instalovaná na cestě r. 1999 jako připomínka rekonstrukce cesty mezi Rožmitálem a Broumovem.
- Po dalších 150 m dojdeme k malému remízku (háječku), kde se u cesty nachází zbytek třetího křížku, kde je na kamenném podstavci nahoře umístěn jednoduchý kovový kříž bez dalšího zdobení. Kamenný pilíř je klasický s římsou. Kdysi zde byla zřejmě soška a lampička (petrolejka), neboť je vidět zbytek po držáku.
- Po dalších 200 m přijdeme k další památce v poli, v části, které se říká U Dubu, a tou je soška svatého Jana Nepomuckého z roku 1764.
- Pak následuje zhruba dalších 700 m, než přijdeme k další památce, a tou je zdobený kovový křížek nad kamenným pilířem, na kterém je reliéf Panny Marie. Památka se nachází přesně na půlce cesty mezi Rožmitálem a Broumovem, na mapě hned vedle výškové kóty 446 m.

první tři kříže na staré
Rožmitálské cestě ve směru
od Rožmitálu na Broumov

- 1 - Kříž s Kristem a Pannou Marií, s kovovým plůtkem
- 2 - Kříž Knittelův s Kristem, Pannou Marií a lebkou
- 3 - poškozený kovový kříž na pilíři

zdobení kříž
Panna Marie

- Zkusme odhalit provázanost mezi rodem Knittel a Schroll. Jak pověst praví, manželé Knittelovi měli dceru Terezii, a ta se provdala do rodiny textiláka Benedikta Schrolla. Jelikož na kříži je zmínka o Josefu Knittelovi a Theresii, pak by to odpovídalo pověsti v tom smyslu, že šlo o otce a dceru, o kterých se pověst zmiňuje, a na kříž bohabojně přispěli kvůli zemřelé manželce Josefa a matce Theresie, kterou byla v pověsti zmíněná Elisabeth. Jelikož se Theresie provdala do rodiny Benedikta Schrolla, podívejme se ještě na tento rod. Zakladatel textilní výroby v Broumově, Hejtmánkovicích a okolí, byl Johann Benedikt Schroll (1759 - 1831), jeho synem byl Benedikt Schroll (1790 - 1876), a jeho vnukem byl Josef Schroll (1821 - 1891). Jak je vidět, vdát se do rodiny Benedikta Schrolla (pověst neupřesňuje, kdo byl ženich Theresie), bylo tedy možné, jelikož na kříži je rok 1884.

- Nakonec zapátrejme ještě po rodu Knittel na Broumovsku. Jméno Knittel najdeme dodnes například...
- na Památníku padlých z Rakousko-Pruské války roku 1866, který se tyčí na hřbitově vedle Kostelíku Panny Marie v Broumově (jsou zde zmíněna jména: Benedikt Knittel, Georg Knittel a Franz Knittel).
  - na sousoší Kalvárie a svatého Josefa z roku 1904, kde jsou uvedeni Josef a Marie Knittel. Památníček se nachází na hlavní příjezdové cestě do Broumova, když na kraji Broumova sjedete za benzinkou dolů a přejedete most přes potok, za mostem začne silnice stoupat do města. Zde asi po 200 m po pravé straně silnice je sousoší schované v houští.
  - Obelisk v Rožmitálu za usedlostí č. 6 (oficiálně v Památkovém katalogu nazýván jako obelisk se sochami). Před rokem 1930 stály kolem něho tesané sochy 4 ročních období. Nechal ho postavit v roce 1806 nebo v roce 1826 Anton Knittel.

Milan Škoda (13. 11. 2022)

- průvodce Broumovskem <http://www.milan-skoda.cz/broumovsko.htm>

- facebook <https://www.facebook.com/milan.skoda.9862/>

zdroj: Broumovsko v pověstech v převyprávění od Evy Koudelkové

zdroj: Wikipedie

fotografie: Milan Škoda